

כ"ד טבת, תשע"ח

11 ינואר, 2018

חוזר מס הכנסה מספר 2/2018 – רשות המסים

בנושא: רכישה עצמית של מניות בהתאם לחוק החברות

תוכן עניינים

1.	הקדמה	2
2.	רכישה לפי חוק החברות	2
3.	רכישה עצמית – סיווג לצורכי מס בידי בעלי המניות בחברה	3
3.1	רכישה עצמית מכל בעלי המניות באופן יחסי שווה (להלן – "רכישה פרו-רטה")	3
3.2	רכישה עצמית שאינה מכל בעלי המניות באופן יחסי שווה (להלן – "רכישה שאינה פרו-רטה")	4
4.	רכישה עצמית – סיווג לצורכי מס ברכישה על ידי תאגיד קשור	5
5.	רכישה עצמית – סיווג לצורכי מס בידי החברה הרוכשת	6
6.	הוראות נוספו	6
6.1	מחיר מקורי ברכישה פרו-רטה	6
6.2	מחיר מקורי בידי בעל מניות נותר	7
6.3	חישוב רווחים ראויים לחלוקה כמשמעותם בסעיף 94ב לפקודה	7
6.4	חוק עידוד השקעות הון, התשי"ט-1959	7
6.5	מגבלות לפי חלק ה-2 לפקודה	7
6.6	רכישה עצמית של מניות באיגוד מקרקעין	7
6.7	רכישה עצמית של זכויות המירות (כגון אופציות) על ידי החברה	8
6.8	רכישה עצמית כאשר אין רווחים בחברה הרוכשת	8
6.9	רכישה עצמית של מניות הנמצאות בתוכנית לפי סעיף 102 לפקודה, מעובדי החברה	8
6.10	פיזור תיקים בין משרדי שומה שונים	8

1. הקדמה:

- 1.1** [חוזר מס הכנסה 10/2001](#) מיום 26.12.2001 בנושא "השפעת חוק החברות החדש על דיני המס" (להלן – "חוזר 10/2001"), טיפל בהשפעת חוק החברות, תשנ"ט-1999 (להלן – "חוק החברות") על דיני המס. [חוזר 10/2001](#), עסק בעיקר, בהשלכות לצורכי מס של רכישה עצמית של מניות החברה עצמה או על ידי תאגיד קשור. כמו כן, החוזר טיפל באופן סיווג ההכנסה בשל חלוקה שלא מרווח לפי סעיף 303 לחוק החברות (להלן – "הפחתת הון"), וחלוקה אסורה לפי סעיף 310 לחוק החברות.
- 1.2** בהתאם להוראות סעיף 1 לחוק החברות, "חלוקה" כוללת שני מרכיבים, האחד דיבידנד (או התחייבות לתתו) והשני רכישה. חוזר זה עוסק בהיבטי המיסוי בשל חלוקה לפי חוק החברות שהינה רכישה ויחליף בכל הקשור לכך את האמור [בחוזר 10/2001](#). כמו כן, חוזר [1/2018](#) עוסק בהיבטי מיסוי של חלוקת דיבידנד לרבות הפחתת הון וחלוקה אסורה, ויחליף בהיבט זה את האמור בסעיף 6 [לחוזר 10/2001](#).

2. רכישה לפי חוק החברות:

- 2.1** בהתאם להוראות סעיף 1 לחוק החברות "רכישה" כוללת רכישת חברה את מניותיה (או זכויות המירות למניות החברה) (להלן – "רכישה עצמית") וכן רכישת מניות חברה אם על ידי חברת בת או תאגיד בשליטה (חברת בת או תאגיד בשליטה כהגדרתם בחוק ניירות ערך התשכ"ח-1968) (להלן – "רכישה על ידי תאגיד קשור") או לחילופין מתן מימון לרכישת מניות או זכויות המירות כאמור.
- 2.2** רכישה נבדלת מחלוקת דיבידנד בכך שחברה רשאית לרכוש את מניותיה לא בהכרח מכל בעלי המניות בעוד שעל פי סעיף 306 לחוק החברות, דיבידנדים מחולקים לכלל בעלי המניות, באופן יחסי לערך הנקוב של כל מניה (אלא אם נקבע אחרת בתקנון).
- 2.3** הן חלוקת דיבידנד והן חלוקה בדרך של רכישה, כפופים לכללי חלוקה לפי סעיפים 302 או 303 לחוק החברות (להלן – "כללי החלוקה"). סעיף 302 לחוק החברות קובע, כי חלוקה תחשב חלוקה מותרת אם היא עומדת בשני מבחנים: מבחן הרווח ומבחן יכולת הפירעון של החברה ("סולבנטיות"). יודגש, כי חברה אשר אינה עומדת בכללי החלוקה כאמור לפי סעיף 302, עדין יכולה לבצע חלוקה לפי סעיף 303 לחוק החברות אם היא קיבלה את אישור בית המשפט לכך שהיא עומדת במבחן יכולת הפירעון.
- 2.4** בהחילו את כללי החלוקה, הן על רכישה והן על דיבידנד, התכוון המחוקק ליצור אחידות, מנקודת ראותה של החברה המחלקת, בטיפול ובתנאים להתרת חלוקה בשתי דרכים אלה.

2.5 סעיף 308 לחוק החברות קובע, לגבי רכישה עצמית, כי חברה הרוכשת את מניותיה, רשאית לבטל את המניות הנרכשות. אם בחרה שלא לבטלן: המניות לא יקנו זכויות כלשהן (להלן – "מניות רדומות"), וזאת כל עוד המניות הן בבעלות החברה. כאשר תמכור החברה את המניות הרדומות, הזכויות הישנות "יתעוררו לחיים", ויקנו זכויות מלאות למחזיק בהן. נראה כי חוק החברות רואה ברכישת המניות כהקטנת ההון, ובמכירתן מחדש כהגדלת ההון.

2.6 במקרה של רכישה על ידי תאגיד קשור, סעיף 309 לחוק החברות קובע, כי כללי החלוקה יבחנו במישור חברת האם. במידה והחברה הרוכשת אינה בבעלות מלאה של חברת האם, יראו את סכום החלוקה כסכום הרכישה, כשהוא מוכפל בשיעור הזכויות של חברת האם בהון החברה הרוכשת.

2.7 להבדיל מרכישה עצמית, ברכישה של מניות על ידי תאגיד קשור, המניות הנרכשות אינן הופכות ל"רדומות" אלא שומרות על זכויותיהן, למעט זכויות ההצבעה. רכישה כאמור, אינה שונה מרכישת כל נכס אחר על ידי התאגיד הקשור, בו למעשה החליפה חברת הבת נכס, מזומנים, בנכס אחר - מניות חברת האם.

מטרת חוזר זה היא לקבוע את היבטי המס לגבי רכישה עצמית או רכישה על ידי תאגיד קשור, בין שהרכישה נעשית מכל בעלי המניות באופן יחסי ובין שהיא נעשית מחלק מבעלי המניות.

3. רכישה עצמית – סיווג לצורכי מס בידי בעלי המניות בחברה:

- 3.1 רכישה עצמית מכל בעלי המניות באופן יחסי שווה (להלן – "רכישה פרו-רטה"):**
- 3.1.1** במקרים בהם נעשתה רכישה פרו-רטה, יש לסווג את העסקה כחלוקת דיבידנד, ויחולו ההוראות בדבר ניכוי המס במקור על פי סעיף 164 לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961 (להלן – "הפקודה") כמתחייב.
- 3.1.2** יובהר, כי סיווג העסקה כחלוקת דיבידנד ייעשה גם אם הרכישה העצמית נעשית מבעל מניות שהינו תושב חוץ (ממדינת אמנה וממדינה שאינה מדינת אמנה).

3.2 רכישה עצמית שאינה מכל בעלי המניות באופן יחסי שווה (להלן – "רכישה שאינה

פרו-רטה"):

3.2.1 במקרה בהם נעשתה רכישה שאינה פרו-רטה, כך שחלק מבעלי המניות

מוכרים את מניותיהם בתמורה למזומן או נכס אחר (להלן – "בעלי המניות המוכרים") וחלק אחר אינו מוכר כלל (או מוכר מניות אך בשיעור אחר) (להלן – "בעלי המניות הנותרים"), חל שינוי בשיעורי ההחזקה בחברה, כך ששיעור ההחזקה בזכויות החברה בידי בעלי המניות המוכרים פוחת (וזאת באמצעות יציאת נכס מרשותם), ומנגד שיעור ההחזקה של בעלי המניות הנותרים עולה, וזאת על אף שהם לא רכשו מניות בפועל (הרי החברה היא זו שרכשה את המניות מבעלי המניות המוכרים). מאחר והמניות הנרכשות הופכות למניות רדומות (שלולות זכויות) בידי החברה הרוכשת, שיעור ההחזקה האפקטיבי שלהם עולה.

למעשה בעלי המניות הנותרים עושים שימוש ברווחי החברה על מנת לרכוש את מניות בעלי המניות המוכרים ובכך לעלות את שיעור החזקתם בחברה.

3.2.2 ככלל, ברכישה שאינה פרו-רטה, יש לסווג את העסקה כעסקה המורכבת

משני שלבים הסיווג יתבצע בהתאם לאחת מהגישות הבאות:

3.2.2.1 גישה 1 – בשלב ראשון, חולק דיבידנד בסכום כולל לפי סכום

הרכישה לכל אחד מבעלי המניות טרם הרכישה לפי חלקו היחסי (גם למוכר). **בשלב שני**, בעלי מניות הנותרים רכשו מבעל המניות היוצא את מניותיו בסכום הדיבידנד שקיבלו (ברוטו) (ראה גם התייחסות לעניין זה במאמר "רכישת מניות על ידי החברה המנפיקה כאירוע מס" – דוקטור גדעון קריב).

3.2.2.2 גישה 2 – בשלב ראשון, בעלי המניות הנותרים רכשו את מניות

בעל המניות המוכר בסכום הרכישה לפי חלקם היחסי בחברה. **בשלב שני**, העבירו בעלי המניות הרוכשים את המניות לחברה בתמורה לסכום הרכישה – למעשה מדובר ברכישה פרו-רטה בידי בעלי המניות הנותרים (לפיכך, מדובר בדיבידנד כאמור ב**סעיף**

[3.1 לעיל](#)).

[יצוין כי, במהלך שנת 2014 ניתנו שני פסקי דין בנושא רכישה עצמית של מניות – האחד עמ"ה 21268-06-11 דן ברונובסקי נגד פקיד שומה גוש דן (להלן – "מקרה ברונובסקי") והשני ע"מ 1100-06 בר ניר תמר נגד פקיד שומה גוש דן (להלן – "מקרה בר ניר"). בשני פסקי הדין מגיע בית המשפט

למסקנה כי הטעמים עליהם הצביעו המערערים לביצוע הרכישה העצמית אינם קשורים לפעילותה העסקית של החברה הרוכשת, אלא לאינטרסים האישיים של בעלי המניות בה. בנוסף, לחברה לא הייתה כל סיבה עסקית לרכוש את מניותיה והיא לא הוסיפה כל ערך כלכלי לחברה. בהתאם לכך קובע בית המשפט, כי יש לראות בעסקת רכישת המניות העצמית כעסקה מלאכותית לפי סעיף 86 לפקודה ולסווגה מחדש. כתוצאה מסווגה מחדש נזקפה לבעלי המניות הכנסה מדיבידנד].

3.2.3. במקרים בהם בעל המניות מוכר את כל המניות בהן הוא מחזיק, כך שלאחר המכירה אינו מחזיק עוד בזכויות בחברה, ניטה לסווג את העסקה בהתאם לחלופה השניה, כך שבידי בעל המניות המוכר יקבע רק אירוע של מכירה. במקרים בהם בעל המניות המוכר, מוכר חלק ממניותיו, כך שלאחר מכן הוא נותר בעל מניות בחברה, או במקרים בהם ניתן לזהות מעורבות של בעל המניות המוכר באופן ביצוע העסקה בדומה למקרה ברונובסקי, ניטה לסווג את העסקה לפי הגישה הראשונה.

3.2.4. על אף האמור בסעיף 3.2.2 לעיל, מקום שמדובר בחברה ציבורית הרוכשת את מניותיה בבורסה, בשיעור שאינו מהותי, מפעם לפעם, בהתאם להחלטת החברה, נטה שלא לסווג את העסקה בהתאם לאמור בסעיף 3.2.2 לעיל והיא תסווג בידי המוכר כרווח או כהפסד הון ממכירת נייר ערך (ככול ומדובר בנישום שמכירת ניירות ערך מסווגת אצלו כמכירה במישור ההוני) ויחולו תקנות מס הכנסה (ניכוי מתמורה, מתשלום או מרווח הון במכירת נייר ערך, במכירת יחידה בקרן נאמנות או בעסקה עתידית), התשס"ג-2002.

4. רכישה עצמית – סיווג לצורכי מס ברכישה על ידי תאגיד קשור:

במקרים בהם רכישת מניות חברה נעשית על ידי תאגיד קשור, יש לראות בעסקה, ברמת בעלי המניות המוכרים, כמכירה של המניות ולא כדיבידנד. אולם, אם התאגיד הקשור, הרוכש את המניות, מוחזק בשליטת חברת האם, במישרין ובעקיפין, יש לשקול סיווג העסקה כחלוקת דיבידנד בהתאם לאמור [בסעיף 3 לעיל](#).

5. רכישה עצמית – סיווג לצורכי מס בידי החברה הרוכשת:

5.1 יש להדגיש כי פעולת רכישה עצמית של מניות בידי החברה אינה אירוע מס, למעט אם התאגיד הרוכש הינו בגדר "איגוד מקרקעין" (ראה לעניין זה את האמור [בסעיף 6.6 להלן](#)).

5.2 כאשר נמכרות המניות הרדומות על ידי החברה הרוכשת יחול האמור להלן:

5.2.1 ככלל, מכירה של מניות רדומות על ידי החברה תסווג כהנפקת הון ולפיכך, לא תהווה אירוע מס (כללי החשבונאות נוקטים בגישה דומה). בהתאם עלות המניות הרדומות לא תידרש כניכוי או הפסד כלשהו.

5.2.2 עם זאת, במקרים חריגים בהם מכירת המניות הרדומות נושאת אופי מסחרי, יש לראות במכירה כעסקה פירותית החייבת במס בהתאם להוראות סעיף 2(1) לפקודת מס הכנסה. להלן סממנים להיות העסקה פירותית:

5.2.2.1 תקופת ההחזקה במניות הרדומות על ידי החברה, ממועד הרכישה ועד למועד המכירה – קצרה (זמן החזקה קצר יכול ויהיה פחות משנה).

5.2.2.2 במהלך החזקת המניות הרדומות על ידי החברה חלו בה שינויים מהותיים (מבניים או עסקיים), אשר עשויים היו להשפיע על שוויה.

5.2.2.3 שווי ההשקעה במניות החברה קטן יחסית (אינו עולה על 5% מהשווי הכולל של ההשקעה השוטפת של החברה בני"ע סחירים).

5.2.3 במקרה ומבוצעת רכישה על ידי תאגיד קשור, מכירת המניות על ידו תחויב במס, כרווח הון לפי סעיף 88 לפקודה או כמכירה שחל לגביה חלק ב' לפקודה, לפי העניין.

6. הוראות נוספות:

6.1 מחיר מקורי ברכישה פרו-רטה –

מאחר ובמקרה זה סווגה ההכנסה בידי בעלי המניות כדיבידנד, אין להתחשב במחיר המקורי של המניות שנמכרו לחברה. מחירן המקורי ייוחס ליתרת המניות שנותרו בידי בעל המניות באופן יחסי (פרורטה).

6.2 מחיר מקורי בידי בעל מניות נותר –

במקרה של רכישה שאינה פרו-רטה, יש לראות בסכום ההכנסה שחויבה כדיבידנד בידי בעל המניות הנותר כמחיר מקורי של המניות הנרכשות. המחיר המקורי יותר בניכוי בעת מכירת המניות המקוריות המוחזקות בידי בעל המניות באופן יחסי (פרורטה). יובהר, כי לעניין חישוב סכום אינפלציוני כהגדרתו בסעיף 88 לפקודה או רווחים ראויים לחלוקה כהגדרתם בסעיף 94 לפקודה, יש לראות כאילו נרכשה "שכבה" חדשה של מניות במועד הרכישה העצמית.

6.3 חישוב רווחים ראויים לחלוקה כמשמעותם בסעיף 94 לפקודה –

יש להדגיש כי בין אם מדובר ברכישה פרו-רטה ובין אם לאו ובין אם סווגה לצורכי מס כדיבידנד ובין אם לאו, בחישוב הרווחים הראויים לחלוקה יש להפחית את סכום הרכישות העצמיות שנעשו בתקופת החישוב בדומה לדיבידנד. יש לשים לב, לעניין החלופה החשבונאית, כי בהתאם לחישוב הרווחים הניתנים לחלוקה לפי סעיף 302 לחוק החברות, יש להפחית סכומים שחולקו על ידי החברה גם אם לא הופחתו מעודפי החברה. הכוונה בחוק החברות הינה לסכום הרכישה העצמית שלא נרשם לצורכי הדוחות הכספיים כהפחתה מהעודפים אלא כסכום אחד המופחת מההון העצמי ("מניות באוצר").

6.4 חוק עידוד השקעות הון, התשי"ט-1959 –

במידה ולחברה הרוכשת רווחים פטורים ממס ממפעל מאושר, חלופי או מוטב, שבחלוקתם חלות הוראות סעיפים 51ח או 51ב לחוק העידוד, יראו אותם כמחולקים לפי הסעיפים האמורים (יובהר – לרבות אם מדובר ברווחים שנצברו טרם תיקון 60 לחוק האמור), והכל בכפוף להוראות חוק עידוד השקעות הון.

6.5 מגבלות לפי חלק ה2 לפקודה –

ככלל, מקום שנעשתה רכישה עצמית פרורטה בתקופת המגבלות הקבועה בחלק ה2 לפקודה, הדבר לא יחשב כהפרה של המגבלות. מקום שהרכישה אינה פרורטה היא תהווה הפרה של המגבלות כאמור, והכל בכפוף להוראות חלק ה2 לפקודה.

6.6 רכישה עצמית של מניות באיגוד מקרקעין –

ראה לעניין זה את האמור בפסקה 2.2 להוראת ביצוע מיסוי מקרקעין 9/2003 בנושא הרפורמה במיסוי מקרקעין- איגודי מקרקעין וכן את האמור בפסקה 2.1.1 להוראת ביצוע מספר 4/13, תיקוני חקיקה במיסוי מקרקעין – החוק לשינוי סדרי עדיפויות לאומיים.

6.7 רכישה עצמית של זכויות המירות (כגון אופציות) על ידי החברה –

רכישה עצמית של זכויות (כגון אופציות) לא תסווג כדיבידנד בידי בעל המניות המוכר (שכן הזכויות אינן מקנות זכויות ברווחים) אלא כעסקה במישור ההון. מכירה חוזרת של אופציה שנרכשה ברכישה עצמית, לרבות מניה שנובעת ממימוש אופציה כאמור - תידון בהתאם לעקרונות שפורטו במסגרת [סעיף 5 לעיל](#).

6.8 רכישה עצמית כאשר אין רווחים בחברה הרוכשת –

כאשר נעשית רכישה עצמית של מניות ולחברה הרוכשת אין רווחים לחלוקה בהתאם לסעיף 302 לחוק החברות, יש לפעול בהתאם לאמור בחוזר **1/2018** בנושא סיווג ההכנסה לצורכי מס של חלוקת דיבידנד לפי סעיף 303 לחוק החברות

6.9 רכישה עצמית של מניות הנמצאות בתוכנית לפי סעיף 102 לפקודה, מעובדי החברה –

לגבי רכישה עצמית של מניות הנמצאות בתוכנית לפי סעיף 102 לפקודה, מעובדי החברה, הרכישה לא תסווג בידי העובדים כדיבידנד, וזאת בשל ההוראות הספציפיות הקבועות בסעיף 102 ותכלית חקיקתו. יובהר בנוסף, כי יכול ורכישה עצמית של המניות מידי העובדים תשלול מהעובד את האפשרות ליהנות משיעור המס המוטב במסלול ההוני.

6.10 פיזור תיקים בין משרדי שומה שונים –

בכל טיפול בתיק שבו השלכות מס בהתאם לאמור בחוזר זה ובחברה הרוכשת מספר בעלי מניות שתיקם מתנהל בפקידי שומה נוספים, על המשרד המטפל לעדכן את כל פקידי השומה בהם מתנהלים התיקים הרלבנטיים. ניתן לעשות זאת באמצעות הרפרנטים המקצועיים והמשפטיים.

בברכה,

רשות המסים בישראל